tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 3 2 2004

Theo Mulder

Hendrik J. geboren

Miniatuur Paapje in de duinen. Ware grootte 4,5x6 cm, H.J. Slijper

Henk Slijper is een belangrijk kunstenaar en vogelkenner, bekend van de talloze schilderingen die hij maakte van vogels. Deze Noord-Hollander is na 81 jaar nog steeds actief.

Als een vleugellamme adelaar zit de nu 81-jarige Henk Slijper in het Rosa Spierhuis in Laren. Het is een toevluchtsoord voor bejaarde kunstenaars. Er zijn studio's voor musici en ateliers voor beeldende kunstenaars beschikbaar, zodat ze er kunnen blijven werken. 'Ik ben hier gekooid' zegt hij zelf.
Henk werd in 1981 getroffen door een hersenembolie die hem linkszijdig verlamde. Na langdurige revalidatie en met grote vasthoudendheid wist hij zich letterlijk weer op de been te krijgen en met geestdrift aan het werk te gaan in het Spierhuis in Laren. Maar 13 jaar later sloeg het noodlot opnieuw toe. De gevolgen van een ernstige val maakten het uitvliegen vrijwel onmogelijk. Maar zijn levenslust is onuitroeibaar. Nog steeds weet hij het penseel te hanteren.

Ik ben in het bezit van een miniatuurtje van zijn hand, 4,5 bij 6 cm groot uit 1949. Het is een portret van een paapje, in zijn kenmerkende woongebied: een arcadisch duinlandschap. Het vogeltje zit op duindoorntakje. Minutieus weergegeven, maar toch heel levendig. Het is een warm en romantisch werkje. Na sterke uitvergroting blijkt ten volle het verbluffende meesterschap van Slijper. Het is zo verfijnd als het werk van een aantal van zijn collega's uit vroeger eeuwen, vooral die uit de gouden eeuw. Van hen heeft hij ondermeer hun werkwijze en technieken bestudeerd. In zijn eigen werk is daarvan de neerslag te zien.

Het landschap van zijn jeugd

Kort na zijn geboorte betrok de familie Slijper een huis aan de zuidrand van Haarlem, tussen het Spaarne en de duinen. De toen nieuw gebouwde villawijk was gesitueerd op gronden van het voormalige landgoed Bosch en Hoven, waarvan nog reusachtige bomen, vijverpartijen, verwaarloosde kwekerijen en boomgaarden restten. Het gebied grenst aan de beroemde Haarlemmerhout. In dit schilderachtige, vogelrijke domein bracht Henk zijn jeugd door.
In huize Slijper speelde muziek een belangrijke rol. De belangstelling voor de natuur en de schilderkunst zijn hem als het ware met de paplepel ingegoten.

Slijper, 3 januari 1922

Foto: Margriet van Rooijen.

Vader Slijper wist ondanks een druk bestaan in zijn Amsterdamse handelshuis, geregeld tijd vrij te maken voor zijn grote liefhebberij: het schilderen. Als het even kon ging hij op stap om te schilderen en tekenen in de omgeving van Haarlem, bij voorkeur in de duinen. Henkje was de verwende jongste van 3 kinderen en vertoonde al vroeg veel fantasie en een opvallende tekenaanleg. Zijn eerste tekenlessen kreeg hij als 13-jarige jongen van de Haarlemse schilder Adriaan Miolée.
Zijn vader nam hem mee naar de duinen en vertelde hem over wat ze daar zagen en leerde hem de beginselen van het buitentekenen en schilderen. Hier, in de duinen van Zuid-Kennemerland en in de Haarlemmerhout heeft Henk zijn vroegste natuurbelevingen. In de Hout weet hij veel vogeltjes vlakbij te lokken tot ze uit de hand eten. Hij wil zoveel mogelijk oog in oog met ze staan. Hij ontwikkelt zich tot een uiterst scherp waarnemer met oog voor subtiele details. Ook leert hij de vele soorteigen geluiden te onderscheiden. In dit verband beschrijft hij hoe hij als 9-jarige jongen een overweldigende ervaring had. 'Eind april 1931: tussen vier en half vijf in de ochtend word ik wakker. In mijn slaapkamertje is het nog donker, maar de gordijnen zijn al grauw. Het raam staat op een kier. Van buiten dringt een bruisend geluid binnen, als de klank van een zee, met hoog daar bovenuitschietende flitsen, kreten. Dichterbij zijn afzonderlijke stemmen van merels, lijsters, koolmees en roodstaartje hoorbaar. Ademloos hoor ik het waanzinnige vogelkoor bruisend tot een climax aanzwellen en dan langzaam, langzaam weer afnemen. Achter de gordijnen wordt het lichter. Dan slaap ik weer in.'

Na sterke uitvergroting blijkt ten volle het verbluffende meesterschap van Slijper.

Vogelaars, jagers en jagende vogelaars

Een belangrijke rol in zijn ontwikkeling van kennis en inzicht in de natuur speelde de NJN - Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie - waar de ervaren ➤

Zwarte ruiters in de biesbos. Aquarel H.J. Slijper.

leden de klunsjes de kneepjes van het vak bijbrengen.
Tot zijn kornuiten horen ondermeer Theo Belterman, Jan Hoogerheide, Hans Veldkamp (later hoogleraar microbiologie), Wim Resoort, de latere dijkgraaf van de Noord-Hollandse Koggen en Menno Luikinga. Inspirerende contacten zijn er met Jac.P. Thijsse en Jan P. Strijbos, evenals met Jaap Taapken en Ab Groustra.
Bij zijn omzwervingen (vooral in de Amsterdamse waterleidingduinen bij Vogelenzang), komt hij geregeld in aanraking met jachtopzichters, die meestal goed bekend zijn met alles wat leeft en groeit in hun jachtgebied en op hun manier grote kenners zijn. Het verschijnsel jacht is voor Henk altijd iets geweest wat er bij hoort. Hij herinnert zich dat hij een keer in de vallende schemer in de duinen op een jachtgezelschap stuitte. Zij hadden hun tableau uitgelegd van alles wat er die dag was geschoten. Voor Henk was het een grote sensatie tussen de rijen konijnen en fazanten enkele houtsnippen te ontdekken en in de hand het wonderlijke verenkleed van die geheimzinnige vogel te kunnen bestuderen.
Al heel jong wordt hij toegelaten tot de Club van Nederlandse Vogelkundigen, een exclusief gezelschap heren waar je alleen op uitnodiging bij mag horen. Zij zijn geïnteresseerd in de jongeman, die blijk geeft van een ongewoon scherp waarnemingsvermogen en gedetailleerd inzicht in soort– en ondersoortkenmerken en bovendien dat ook uitstekend in beeld kan brengen.

Tot zijn dood in 2001 heeft Voous veel samengewerkt met Henk, als illustrator van ornithologische publicaties van eerstgenoemde

De 'Club'was een afsplitsing van de Nederlandse Ornithologische Vereniging, opgericht door een aantal leden die zich zorgen maken over de ontwikkelingen rond de vogelwet (tot stand gekomen in 1912). Zij verzetten zich tegen een in hun ogen overdreven vogelbescherming, die een gedegen uitoefening van de vogelkunde in de weg zou staan. Het 'verzamelen' (lees: schieten) van beschermde vogels voor wetenschappelijk onderzoek moest mogelijk blijven, vond men. De club bestond voor een belangrijk deel uit jagende vogelliefhebbers, veel van hen voortkomend uit de zakenwereld. Illustere namen als P.A. Hens, J.G.van Marle, de verzamelaar van eieren W.P.J. Hellebrekers, Tjeerd de Vries, C.G.B. ten Kate en de preparateur P.Steenhuizen hoorden bij dit gezelschap.
Pas in 1957 zijn de twee verenigingen weer samengegaan in de Nederlandse Ornithologische Unie. De 'Club' werd een exclusieve werkgroep binnen de NOU. Dit samengaan werd sterk bevorderd door de toenmalig nestor van de Nederlandse ornithologie, professor dr. K.H. Voous. Tot zijn dood in 2001 heeft Voous veel samengewerkt met Henk, als illustrator van ornithologische publicaties van eerstgenoemde.

Zelf heeft Slijper nooit met het geweer gejaagd. Wel heeft hij zich een tijd beziggehouden met het 'vluchtbedrijf': een eeuwenoude jachtwijze met afgerichte valken. Hij heeft gevlogen met slechtvalk, havik en sperwer en soms ook met door de douane in beslag genomen Afrikaanse lannervalken. Hij heeft ook talloze roofvogels die in het ongerede waren geraakt gerevalideerd. Hierbij ook een in beslag genomen lannervalk, die in bonte kleuren was gespoten - rood, geel en blauw- om de douane te doen geloven dat het een papegaai betrof. De intieme omgang met de

● *Japanse sperwer, H.J. Slijper.*

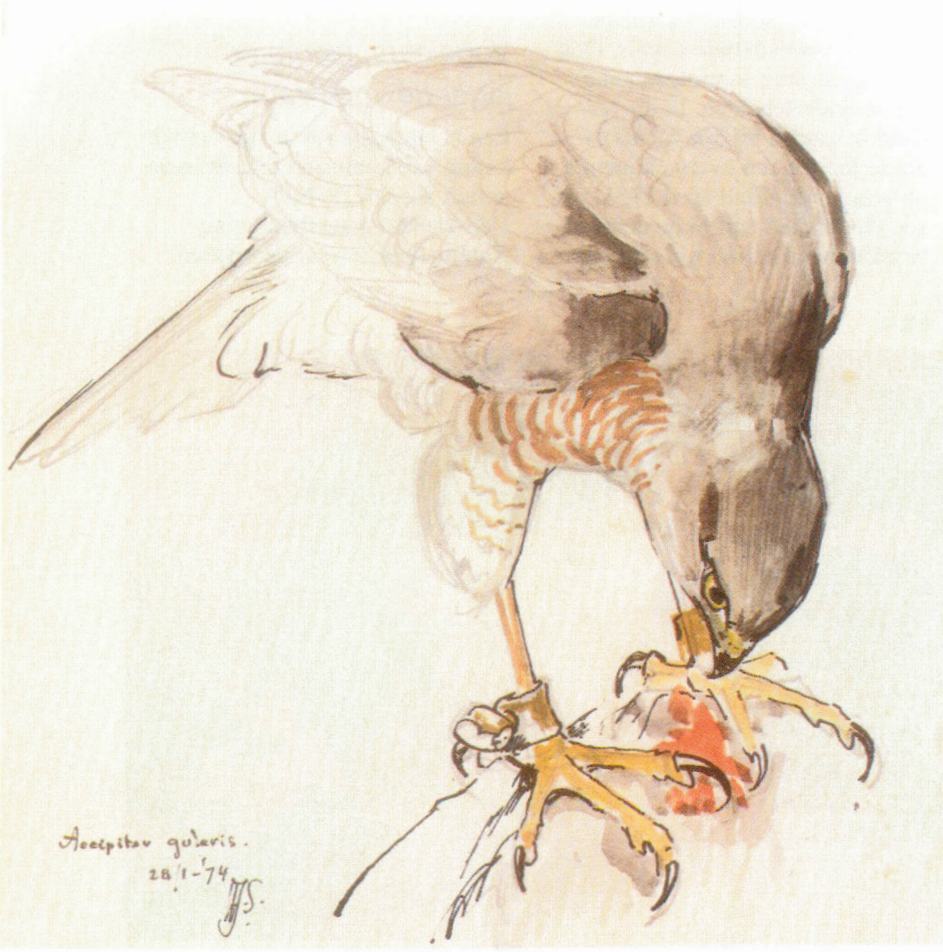

● *Stilleven met eieren, H.J. Slijper*

roofvogels, het oog in oog staan met hen, boeide Henk. Hij heeft heel wat prachtige portretten van 'zijn' vogels geschilderd.

Slijper ziet een overeenkomst tussen kunstenaars en roofvogels: als ze scheppend bezig zijn, laten ze zich door niets afleiden. Daarna is er tijd voor nietsdoen en vertier.

Hij is vele jaren lid geweest van het Nederlands Valkeniersverbond Adriaan Mollen en later ook erelid. Roofvogels zijn superieure wezens. Ze zijn als katten. Ze komen alleen in actie om te jagen, waar veel tactisch inzicht bij te pas komt. Ze ontwikkelen een explosie van energie. Daarbuiten doen ze niets en slapen langdurig. Slijper ziet een overeenkomst met kunstenaars: als ze scheppend bezig zijn, laten ze zich door niets afleiden. Daarna is er tijd voor nietsdoen en vertier.

Veelzijdig kunstenaar

Henk Slijper heeft zijn grootste bekendheid gekregen als vogelschilder. Maar zijn oeuvre is heel veelzijdig. Landschappen, portretten, stillevens, illustraties en ook het nauwkeurig vastleggen van plantenziektes voor wetenschappelijke doeleinden. Mooie voorbeelden van stillevens zijn de prachtige kleine schilderijtjes met een kievitsei.
Hij heeft ook vele jaren teken- en schilderles gegeven aan de Gooise Academie van Beeldende Kunst in Laren. Het lesgeven zit hem in het bloed.
Henk Slijper is op vele manieren gelauwerd in verband met zijn werk als schilder. Hoewel hij goed op de hoogte was van de moderne stromingen in de schilderkunst, heeft dat in zijn eigen werk nauwelijks een rol gespeeld.
Tot zijn studiegenoten op de Amsterdamse Rijksacademie horen ondermeer de latere cobraschilders Karel Appel, Constant Nieuwenhuis en Corneille (Cornelis Beverlo), die in de moderne kunstwereld naam hebben gemaakt.
Maar Henk Slijper gaat zijn eigen weg. Hij zegt daar zelf over: ik schilder mijn eigen werkelijkheid, mijn persoonlijke visie op de dingen. Henk gebruikt de term 'recreatief schilderen' als welkome aanvulling op het werken om den brode. Voor je plezier schilderen., vooral het aquareleren en olieverven in de natuur, spontaan, persoonlijk, warm. Hierin is Henk Slijper op zijn best. Zo te werken beschouwt hij letterlijk als lief-hebberij. 'Ik heb veel lief, waartoe leeft een mens anders.'

Henk Slijper is ook schilderend verteller van fantastische verhalen, hij speelt graag met taal en maakt gedichten. 'Wintervoedering' is uit 1983.

Wintervoedering

De strenge winter zet zijn tanden in het oud verdriet
De felle Vorst bijt in mijn neus en oor
In 't maanlicht schaats ik langs het doffe riet
en trek de slede in mijn eenzaam spoor.

De winter gloeit en ik voel de koude en het knellen van de zelen niet
Dan houd ik stil – de zware slee glijdt nog een eindje door -
en strooi het voer. De wind blaast stroef in ruigt' en halmen
En het laatste zeer gaat tussen het sterrengruis teloor
Als ik in het onbestemd en nevelig verschiet
De stemmen van de wilde ganzen hoor
En op het meer het kruiend ijs begint te galmen.